Rapporten All-Archeo bv 1443

Archeologienota
Kruishoutem (Kruisem), Zulte en Waregem – Meirestraat, Leenstraat en Industriezone

Diego Gyesbreghs

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Diego Gyesbreghs

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/71

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Verslag resultaten bureauonderzoek 5
2.1 Administratieve gegevens 5
2.2 Archeologische voorkennis 6
2.3 Onderzoeksopdracht 7
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden 7
2.3.2 Beschrijving geplande werken 7
2.3.3 Werkwijze 10
2.4 Assessmentrapport 10
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 10
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied 17
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader 22
2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese 24
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 25
3 Samenvatting 26
4 Bibliografie 27
4.1 Publicaties 27
4.2 Websites 27
5 Bijlagen 28
5.1 Archeologische periodes 28

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.[2]

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be
[2] https://geo.onroerenderfgoed.be

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022D236

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem):

- Oost-Vlaanderen, Kruishoutem, Kruisem, Meirestraat en Industriezone, Lieve Dochter
- Oost-Vlaanderen, Zulte, Zulte, Leenstraat en Meirestraat, Driepachten
- Oost-Vlaanderen, Waregem, Waregem, Meirestraat, Driepachten

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 86462, 87123
- 176956, 177363

Kadastraal plan:

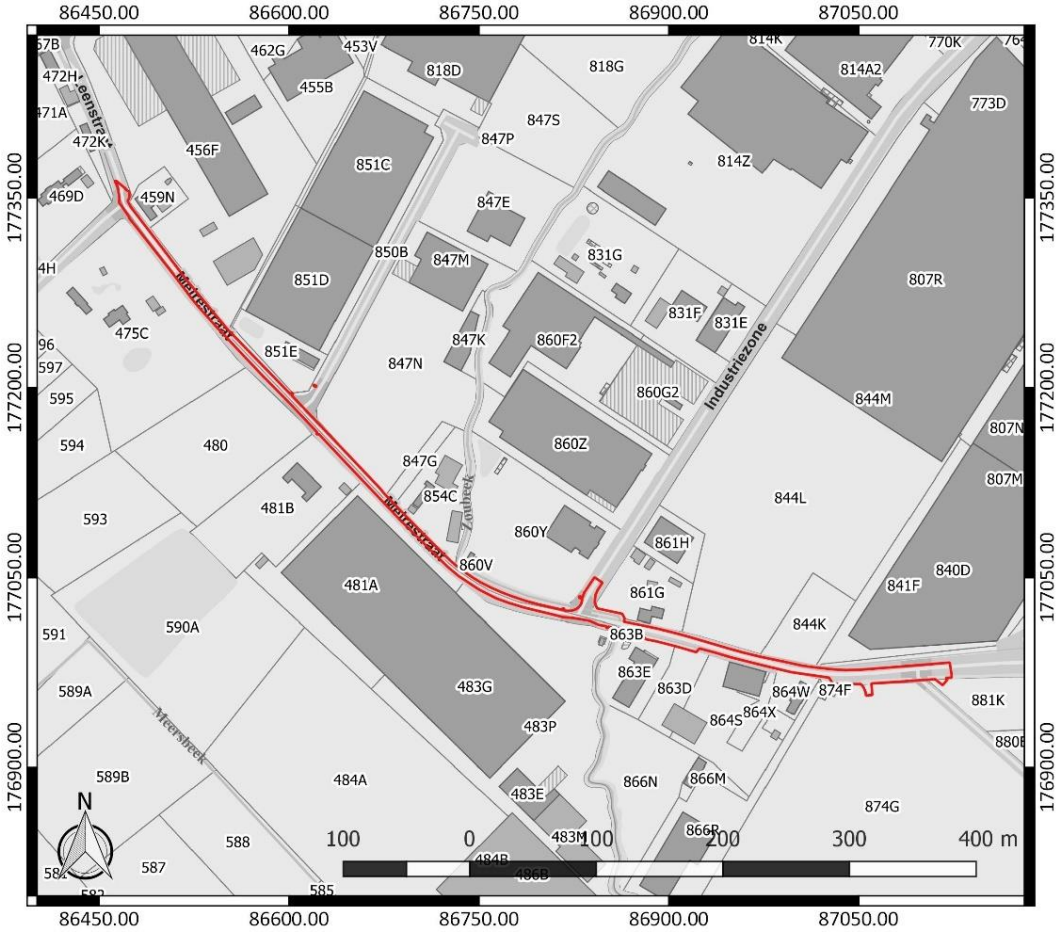

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen:

- Kruisem, Afdeling 1 (Kruishoutem), sectie C, 850B, 861G, 863D, 863E, 874G, 881K en openbaar domein
- Zulte, Afdeling 1 (Kruishoutem), sectie C, 456E en openbaar domein
- Waregem, Afdeling 2, sectie A, openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5935 m²

Topografische kaart:

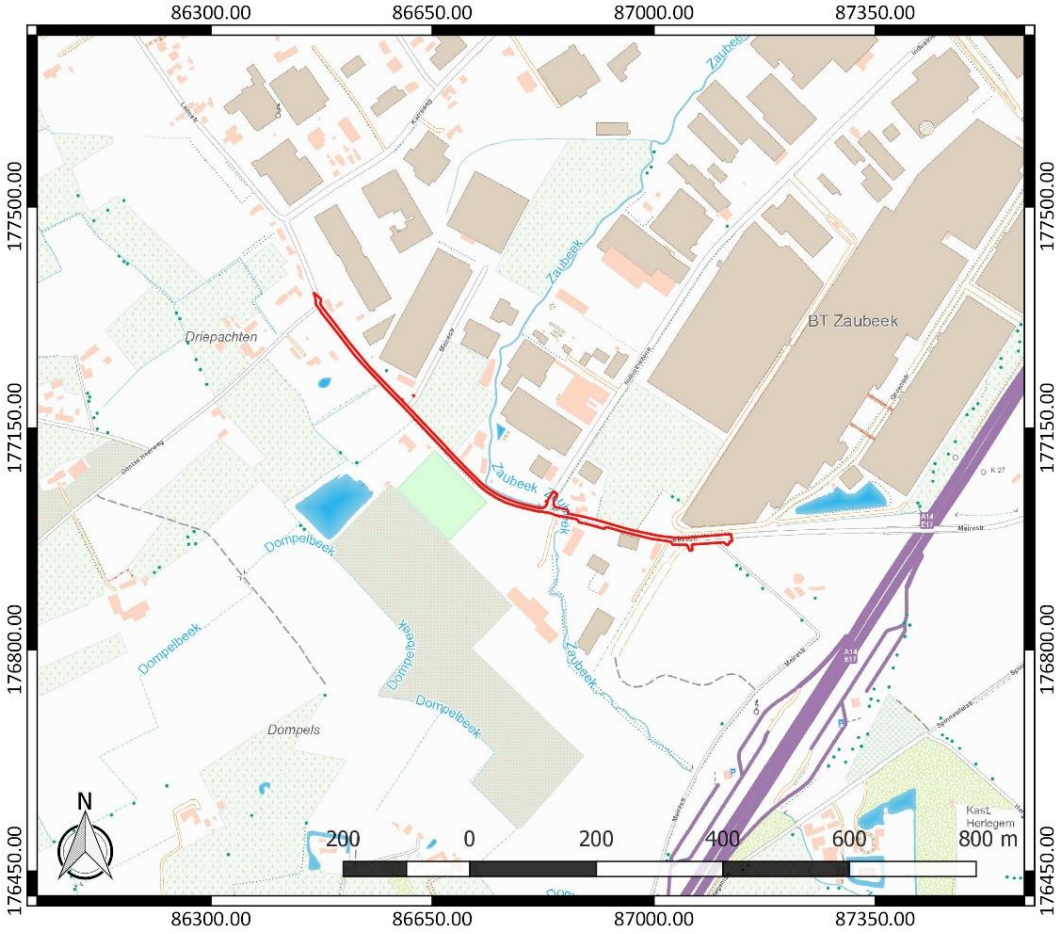

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.dov.vlaanderen.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 29/04/2022 – 04/05/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten de heraanleg van de Meirestraat. Ter hoogte van Zulte zal een fietssuggestiestrook voorzien worden aan de hand van een okerkleurige koud plastische 3-componenten coating. Verder naar het oosten toe, ter hoogte van Waregem en Kruisem, wordt er naast de fietssuggestiestrook een nieuwe rijweg in cementbeton voorzien. Net voorbij de industriezone naar het oosten toe zal de Zoubeek afgeleid worden langsheen de Meirestraat in oostelijke richting. De waterloop zal zich afwisselend doorheen leidingen onder het zuidelijk deel van het wegdek bevinden, alsook in langsgrachten langs de zuidelijke zijde van het wegdek.

Het wegdek zal bestaan uit 22 cm aan ongewapende cementbetonverharding, met hieronder 5 cm aan kws-tussenlaag, 20 cm schraal beton, 25 cm minder-hindersteenslag en tot slot een laag geotextiel. Aan de buitenzijde van de straat zal steeds een straatgoot voorzien worden, aangegoten met cementbetonverharding met een totale dikte van 21 cm. De langsgrachten hebben een breedte van circa 2,5 m aan het maaiveld. Onderaan zal de gracht slechts 80 cm breedte zijn. De grachten zullen bovenaan bestaan uit een ingezaaid talud met biodegradeerbare geotextiel. De greppel zelf zal beschoeid zijn met vierkante palen in tropisch hardhout van circa 2,5 m. Bovenaan zal de gracht gestut zijn met tropische hardhouten kantplanken van circa 2,5 cm dik. De greppel zal circa 60 cm diep zijn met onderaan tropisch hardhouten vloer met hierop een laag bestorting.

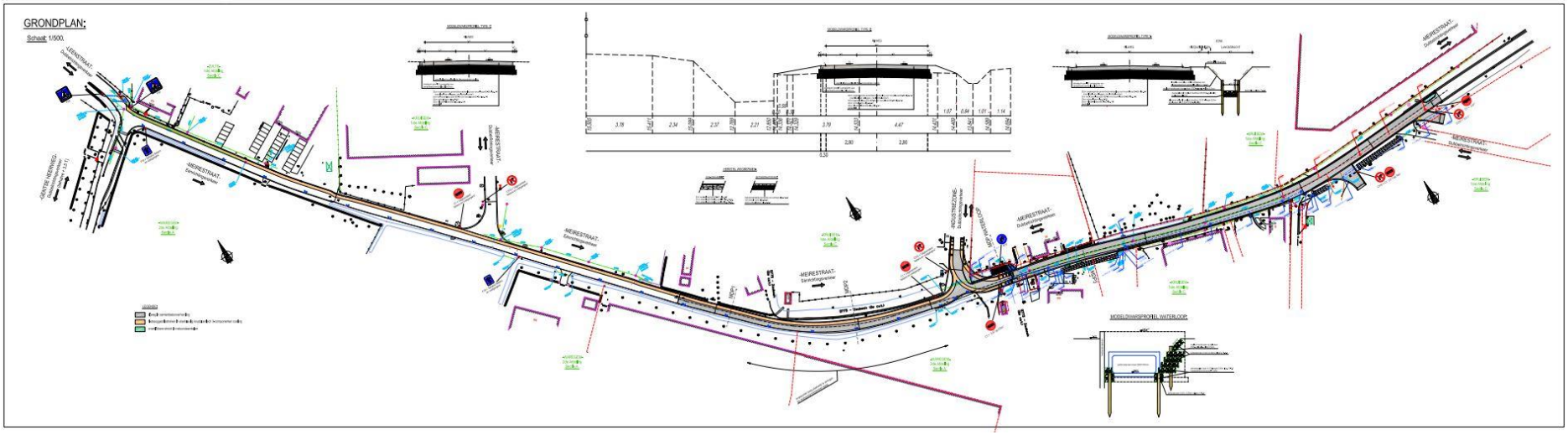

Figuur 3: Ontwerpplan

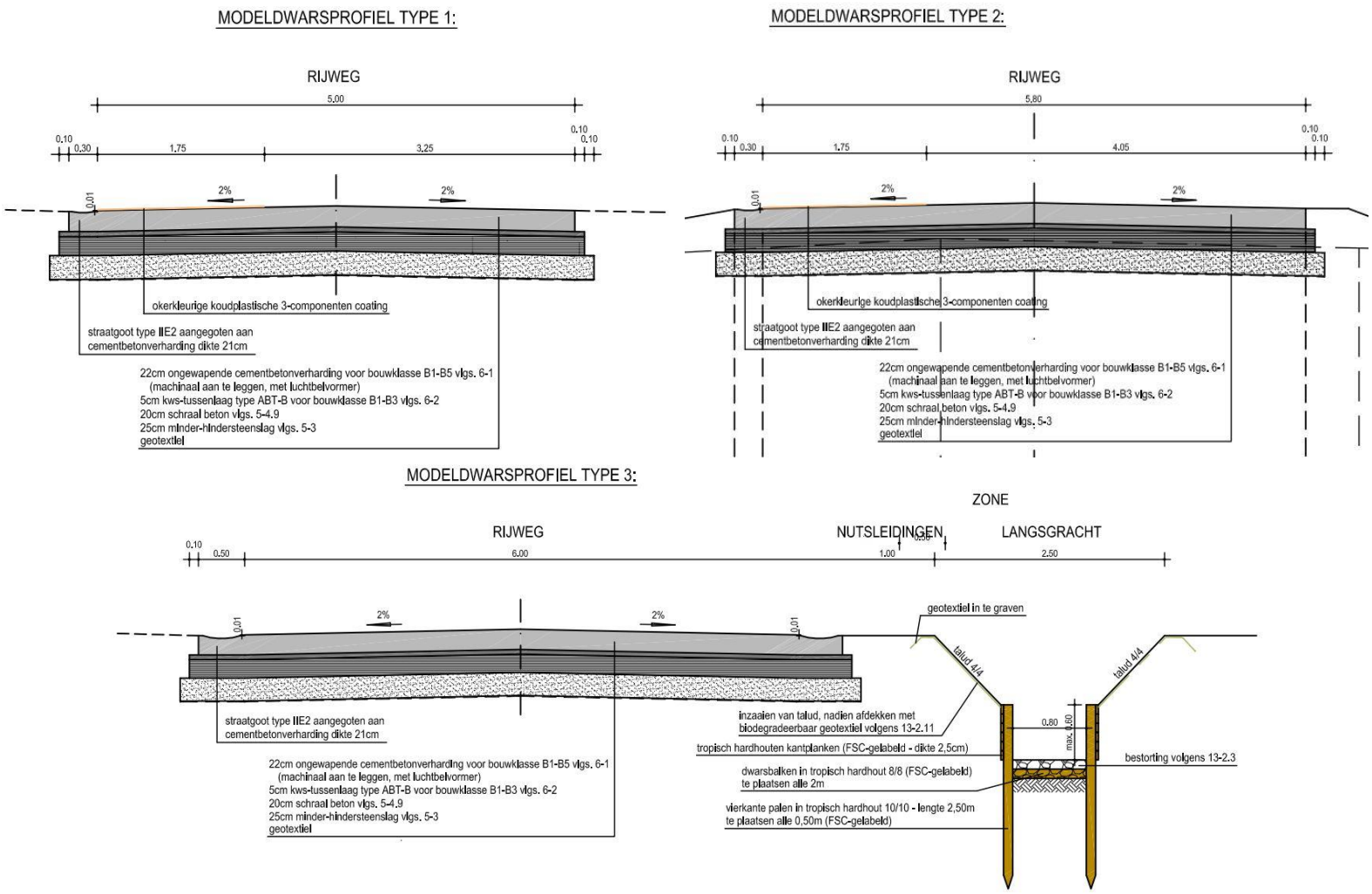

Figuur 4: Detail dwarsdoorsnedes

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Zulte, ten westen van het centrum van Kruisem en ten noordoosten van het centrum van Waregem, tussen de Leenstraat in het westen en de E17 in het oosten (Figuur 5). Volgens het gewestplan is het terrein voornamelijk gelegen in gebieden voor milieubelastende industrieën en in het uiterste noordwesten agrarisch gebied met ecologisch belang. Hydrografisch behoort het gebied tot het Leiebekken. Langs het onderzoeksgebied ten noorden en ten zuiden stroomt de Zoubeek. Ten westen stroomt de Drogenboombeek en ten zuiden de Meersbeek (Figuur 7).

Het onderzoeksgebied is gelegen in het overgangsgebied van zandig- en zandlemig Vlaanderen, in een heuvelachtig landschap, opklimmend tot circa 70 m.[3] Het bevindt zich specifiek op de noordwestelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug (Figuur 6), in een licht heuvelachtig gebied ten gevolge van het hydrografisch net.[4] Het terrein loopt op naar het oosten toe en kent een hoogteverschil van tussen 14,2 tot 15,8 m TAW (Figuur 8).

[3]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kruishoutem
[online] https://id.erfgoed.net/themas/13286 (Geraadpleegd op 03-05-2022)
[4] Sys 1973, 18

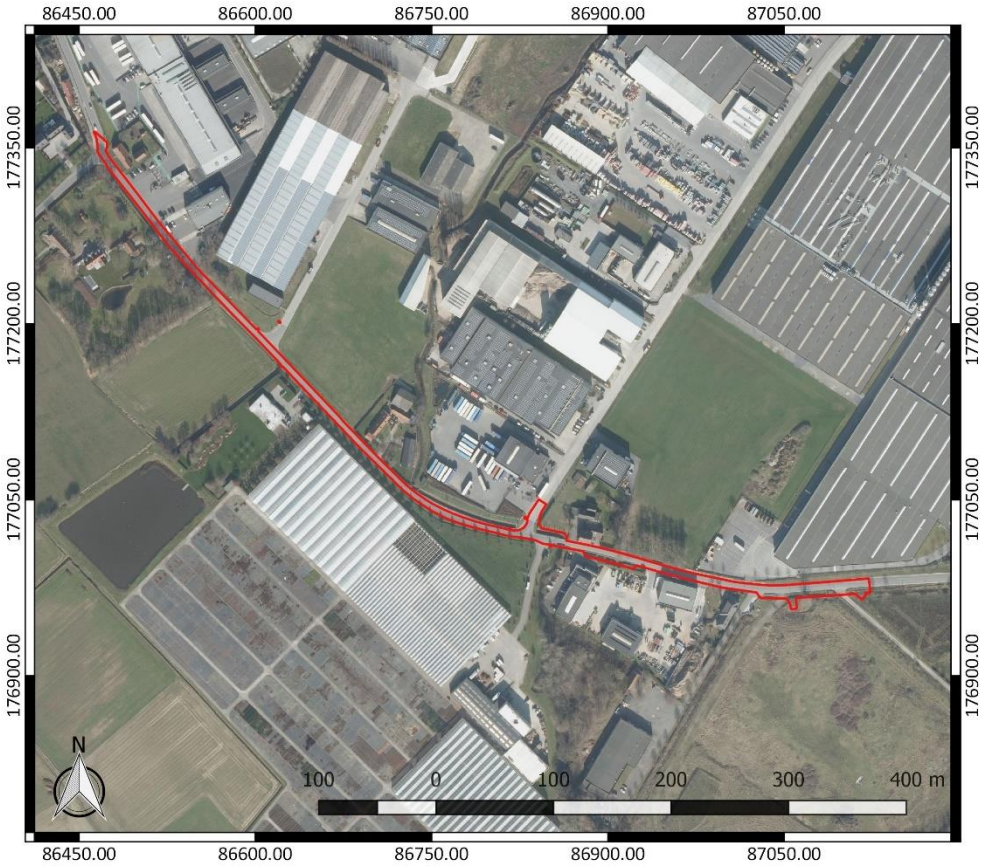

Figuur 5: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.geopunt.be/kaart)

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (https://www.geopunt.be/kaart)

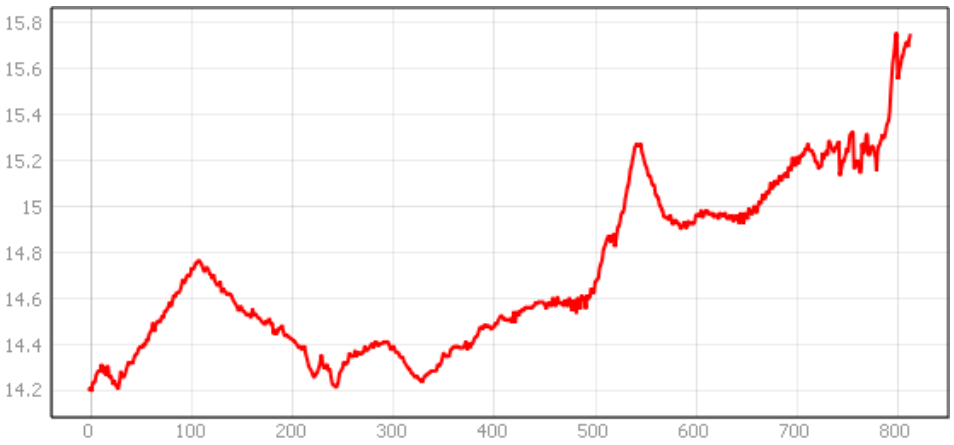

Figuur 8: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

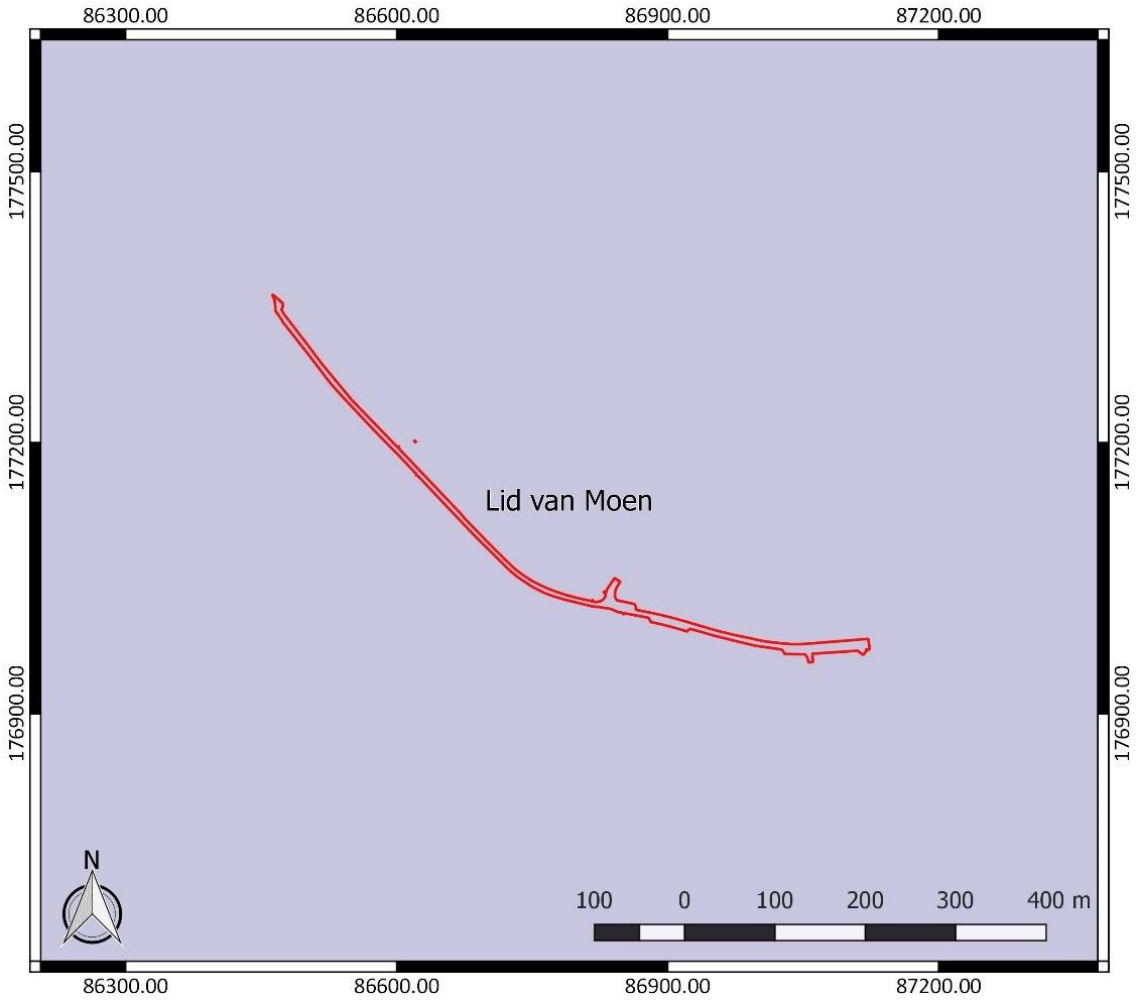

Figuur 9: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 9) bestaat uit het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk). Dit wordt gekenmerkt door grijze klei tot kleihoudende silt met kleilagen en Nummulites planulatus.[5]

De quartairgeologische kaart (Figuur 10) geeft aan dat centraal in het onderzoeksgebied zich fluviatiele afzettingen en afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiclaciaal bevinden. Hieronder zijn eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen aanwezig, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Onderaan bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). In het noordwesten en het zuidoosten ontbreekt het jongste pakket fluviatiele afzettingen.[6]

[5] www.geopunt.be/kaart
[6] www.geopunt.be/kaart

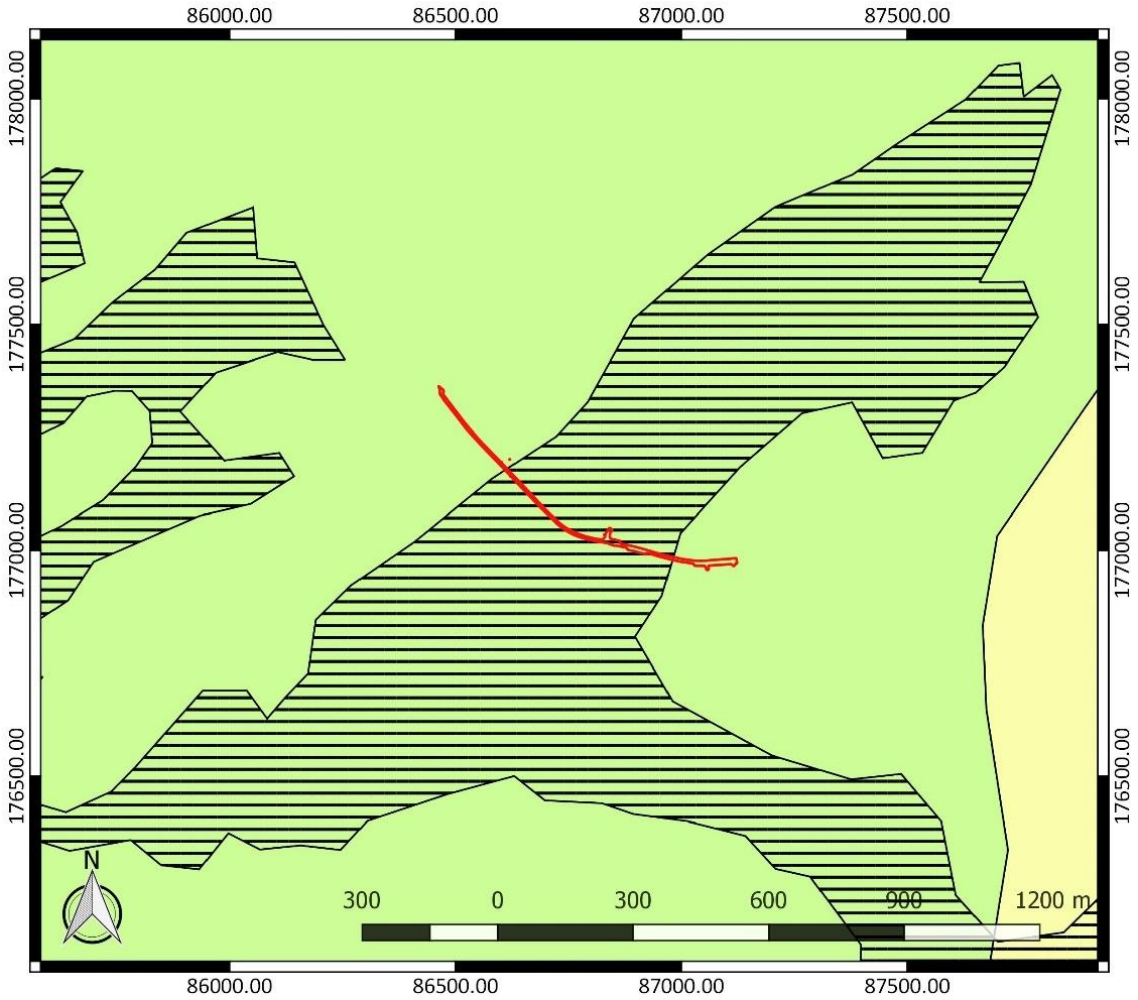

Figuur 10: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

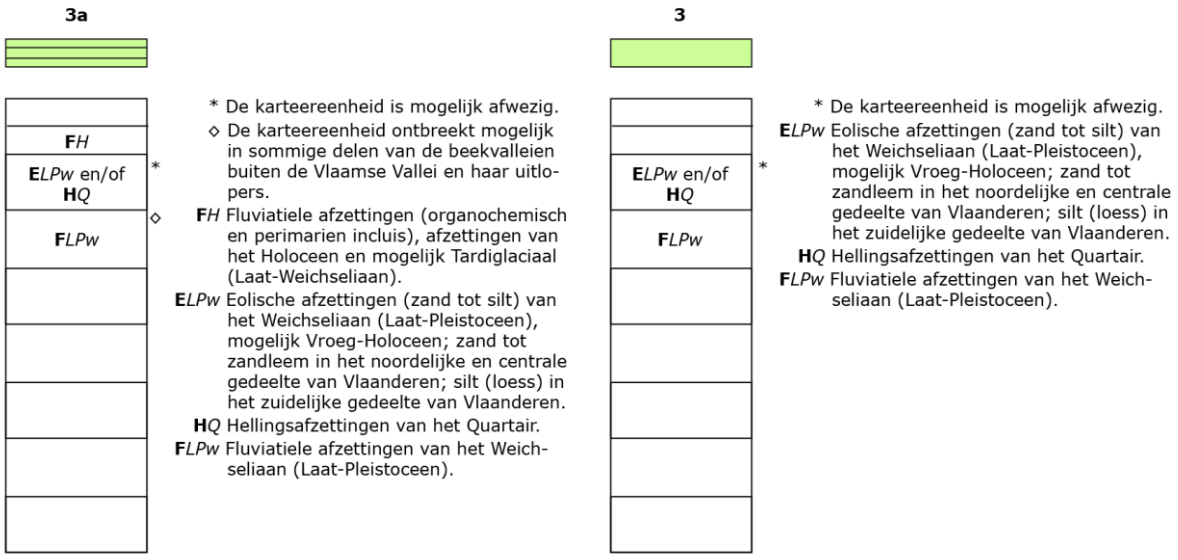

Figuur 11: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 12) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van verschillende bodems die besproken worden van west naar oost. In het uiterste westen is het onderzoeksgebied gesitueerd in een bebouwde zone (OB). Hier net ten noorden van is een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont aanwezig (Zdh). Meer naar het zuiden is er een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont aangegeven (Zcm). Een natte zandbodem zonder profiel die wordt gekenmerkt door een sterke antropogene invloed (Zep(o)) volgt daarop. Hier net ten zuiden van bevindt zich een matig droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Zcc). Hieronder is een matig natte lemig zandbodem aanwezig zonder profiel (Sdp).

Nog net binnen de contouren van het onderzoeksgebied volgt een matig natte lichte zandleembodem met structuur B-horizont (Pdb). Centraal binnen het onderzoeksgebied bevindt zich een matig natte lemig zandbodem met structuur B-horizont (Sdb). Hier ten noorden van bevindt het onderzoeksgebied zich nog net binnen een bebouwde zone (OB) en ten oosten hiervan vinden we een matig natte lichte zandleembodem zonder profiel (Pdp) op de kaart. Hiernaast is een matig natte lemig zandbodem zonder profiel aanwezig (Sdp). Ten zuiden hiervan bevindt zich een droge zandbodem zonder profiel (Zdp). Op het meest westelijke punt van het onderzoeksgebied zijn er twee bodems aanwezig. Bovenaan bevindt zich hier een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont (Zch). Ten zuiden hiervan is een droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont aangegeven op de kaart (Zbg).

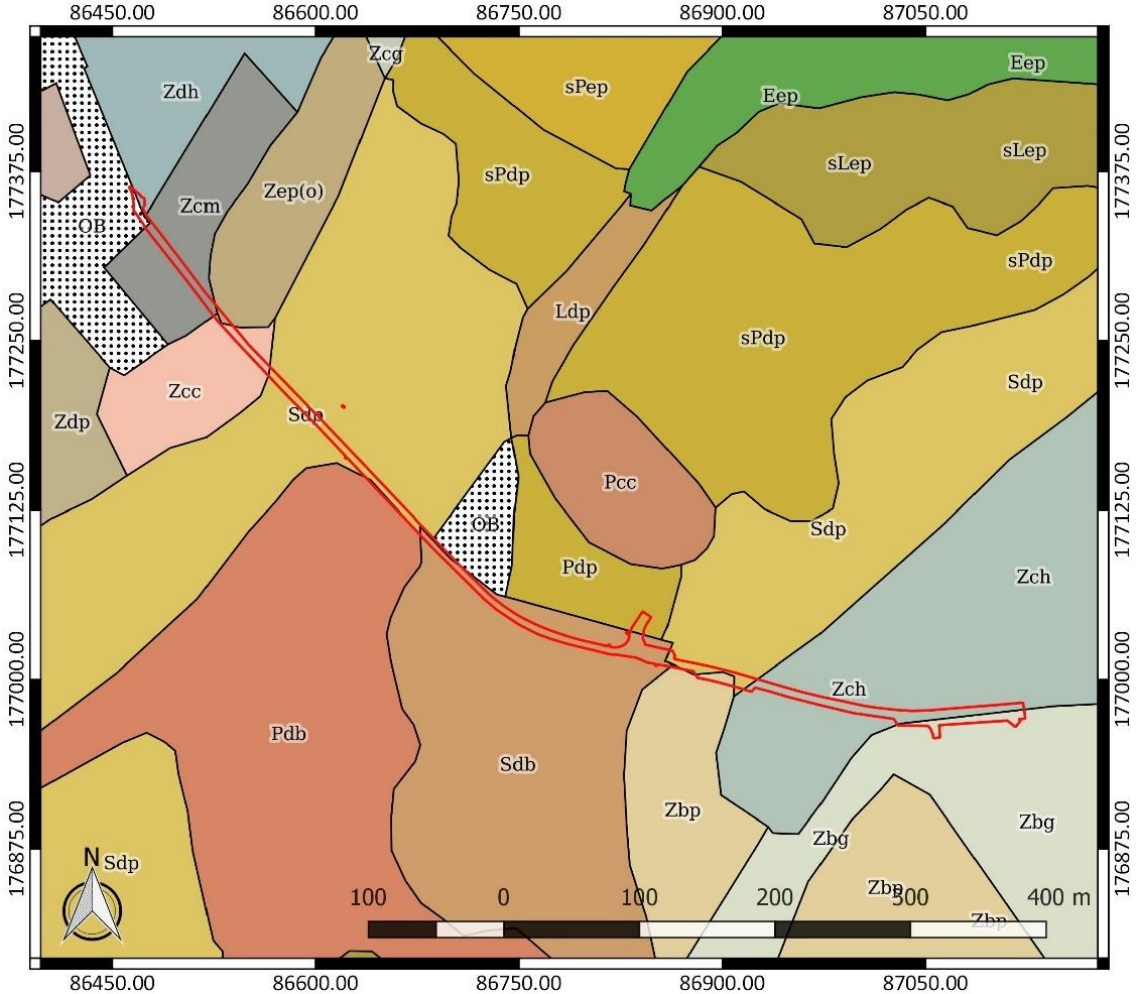

Figuur 12: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

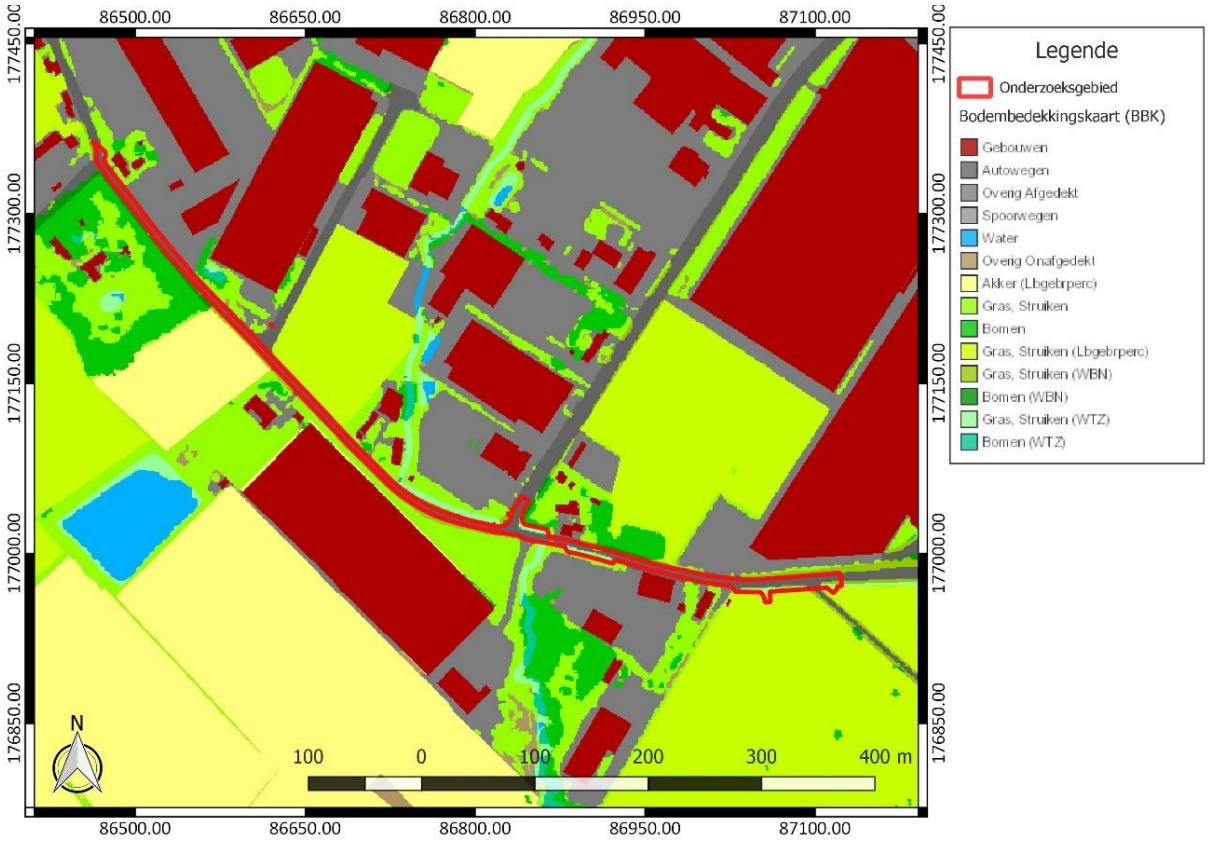

Figuur 13: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

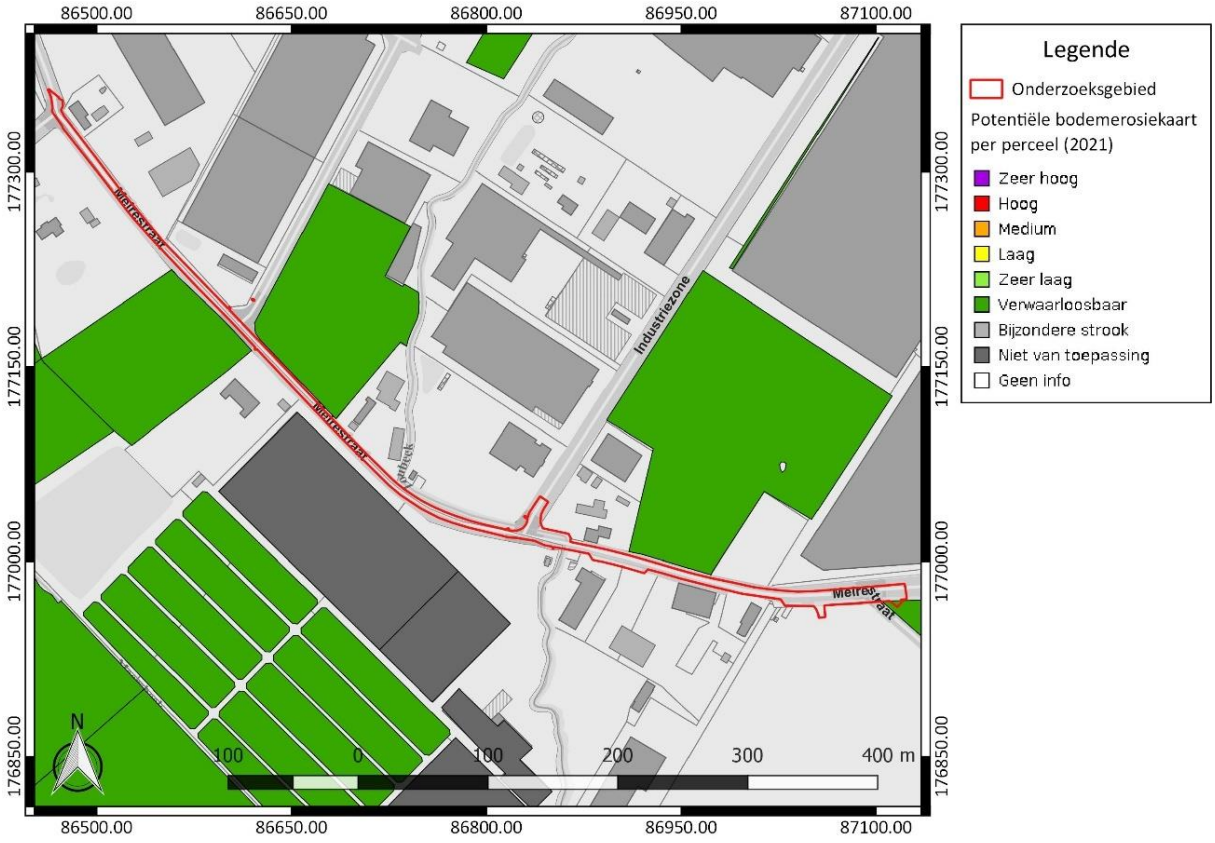

Figuur 14: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied is op de bodemgebruikskaart voornamelijk een autoweg te zien. Centraal op het terrein is er ook water op te merken wat afkomstig is van de Zoubeek. Op enkele plaatsen binnen het onderzoeksgebied worden er ook zones met gras en struiken aangesneden (Figuur 13). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is erosie in de omgeving van het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 14).

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is een verbindingsweg tussen Kruishoutem, Waregem en Zulte. Om een volledig beeld te geven, worden deze drie dorpen kort besproken alvorens over te gaan naar de historische kaarten.

De benaming Kruishoutem werd voor het eerst vermeld in 1227 als 'Sancte Crucis Houthem', vermoedelijk na verwerving van een reliek van het Heilig Kruis tijdens de tweede kruistocht in het midden van de 12de eeuw. Etymologisch zou de naam ontstaan zijn uit het Germaanse hulta dat bos betekent en haima dat woning betekent. Germaanse toponiemen zoals Huttegem, Riemegem, Herlegem, … wijzen op vroeg-middeleeuwse kernen, voornamelijk in het zuiden en het westen van de gemeente. Kruishoutem groeide uit tot een heerlijkheid en werd in 1645 tot baronie en in 1670 tot graafschap verheven.[7]

De naam Waregem zou 'woonplaats van de clan Waro' betekenen. De benaming en de nederzetting klimmen zeker op tot de Frankische periode, maar worden voor het eerst vermeld in 826. De Gaverbeek had een cruciale rol in de bewoningsgeschiedenis van Waregem. In de middeleeuwen was Waregem een gehucht in een uitgesproken landelijk gebied, dat een groot woud bevatte dat dienst deed als koninklijk jachtgebied. Rond 590 schonk graaf Arnulf I de Grote het woud met de gronden in Desselgem, Beveren en Waregem aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Tot in de 13de eeuw bleven een deel van deze gronden in handen van de abdij. Geleidelijk aan werden ze overgenomen door de Dendermondse heren. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ondervond Waregem veel schade van de verwoestingen, vooral tijdens de bevrijding tussen 23 oktober en 3 november 1918, waartoe verschillende Amerikaanse divisies werden ingezet.[8]

Zulte werd voor het eerst vermeld in 1182 als "Sulta". De naam zou afgeleid zijn van "sula", het Germaanse woord voor modderpoel. Het dorp zou reeds in de Karolingische tijd begrensd geweest zijn door de Leie in het noorden en het westen, de Zoubeek in het oosten en de Gaverbeek in het zuiden. Tijdens het ancien régime behoorde Zulte op administratief gebied tot de kasselrij Kortrijk. Op kerkelijk vlak was de parochie afhankelijk van het bisdom Doornik en later van het bisdom Gent. Het patronaatsrecht bleef in handen van de Sint-Maartensabdij van Doornik. In de 13de eeuw was de dorpsheerlijkheid in het bezit van de familie van Lake. De heerlijkheid bezat een eigen leenhof, het "Hof van Lake" en hoge justitie en zetel in het zogenaamde "Kasteel Te Lake". Later was de heerlijkheid van Zulte eigendom van de familie van Gavere of de Liedekerke, de familie Basta, de graven van Hulst, het geslacht d' Ennetieres en de Beer. De laatstgenoemde eigenaar verkocht de heerlijkheid in 1715 aan J.S. Limnander, heer van "ter Werft". De laatste heer van Zulte was K. Limnander, die burgemeester werd van de nieuwe gemeente in 1804. Op het grondgebied van Zulte bevonden zich nog andere belangrijke heerlijkheden, waaronder "ten Dijcke" met het zogenaamd "Blauw Kasteelken", "ten Heede" en "ter Hagen".[9]

[7]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kruishoutem
[online] https://id.erfgoed.net/themas/14357 (Geraadpleegd op 03-05-2022)
[8] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Waregem [online] https://id.erfgoed.net/themas/15690 (Geraadpleegd op 03-05-2022)
[9] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zulte [online] https://id.erfgoed.net/themas/14233 (Geraadpleegd op 03-05-2022)

Tot circa 1830 werd twee derde van de totale oppervlakte van Zulte ingenomen door bossen. Deze bossen verdwenen geleidelijk aan in de 19de eeuw en werden vervangen door akkerlanden. In de laatste decennia van de 19de eeuw moesten er landbouwgronden wijken voor woningbouw en industrie. Vanaf circa 1880 bloeiden de handel en nijverheid met stokerijbrouwerijen, breigoedateliers, leerlooierijen, wolwasserijen en -spinnerijen. De ontwikkeling van de gemeente tot industriegebied werd versterkt door de aanwezigheid en aanleg van verschillende verkeerswegen: de in 1839 aangelegde spoorlijn tussen Gent en Kortrijk en de in 1972 verbrede en gekanaliseerde Leie. Bij het kanaliseren van de Leie werden talrijke meanders afgesneden. Hierdoor kwam het "kasteel van Zulte" geïsoleerd op een eiland te liggen.[10]

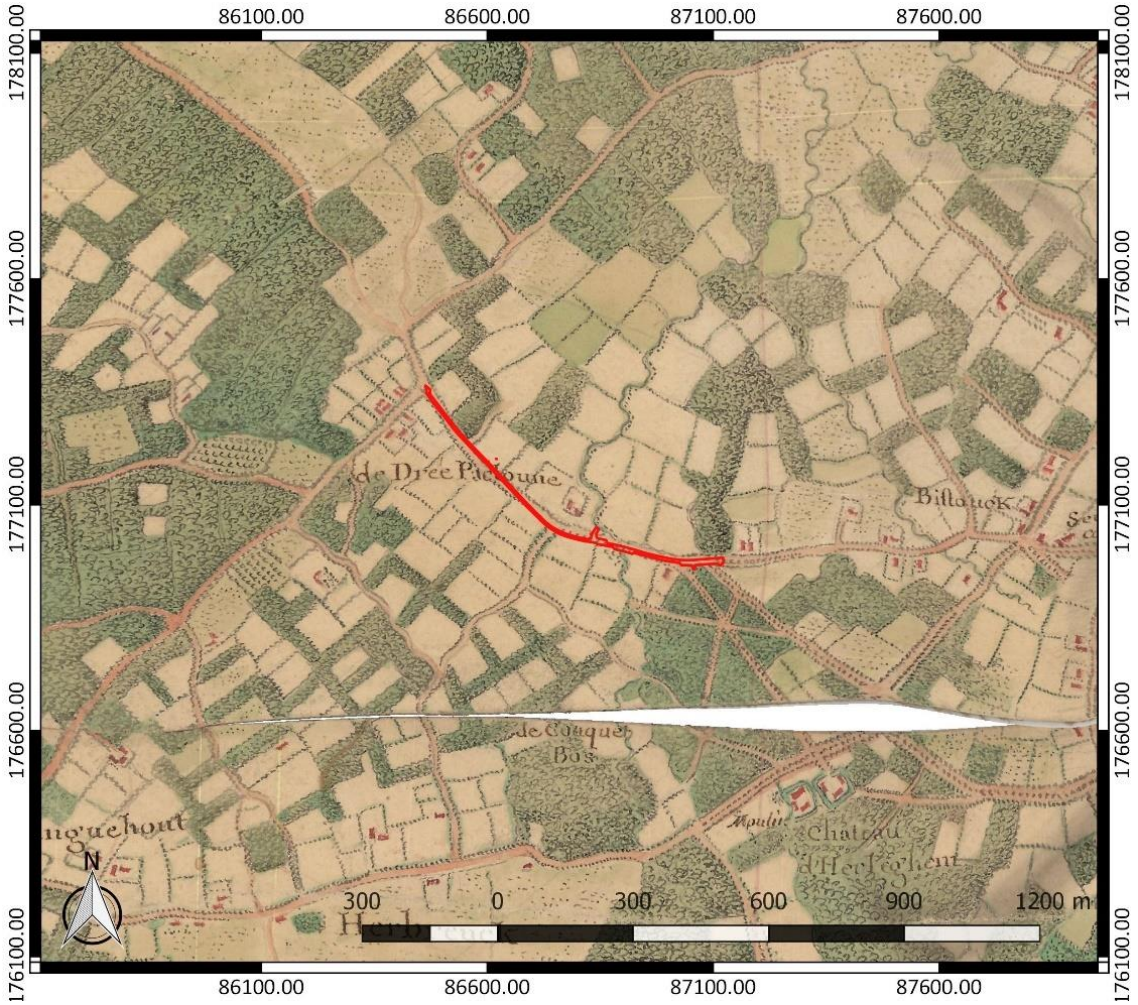

Figuur 15: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied reeds in gebruik is als verbindingsweg tussen Zulte en Kruisem (Kruishoutem). Het toponiem 'Driepachten' aan het westelijk deel van het terrein is reeds in gebruik (Le Dree Pactourie). Ten oosten wordt het toponiem 'Biftauck' gebruikt en ten zuidoosten is 'Ringuehout' te lezen. Het onderzoeksgebied grenst in het zuidoosten langs het grondgebied van Chateau d'Herleghem. Er is tevens reeds sporadische bebouwing langs de weg op te merken (Figuur 15).

[10] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zulte [online] https://id.erfgoed.net/themas/14233 (Geraadpleegd op 03-05-2022)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is een vergelijkbaar beeld te zien (Figuur 16). De omliggende percelen kennen wel meer bebossing en minder bebouwing dan op de Villaretkaart.

Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) evenals op de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) is nog steeds een vergelijkbaar beeld te zien. Zo is er steeds sporadische bebouwing te bemerken langs het wegtracé (Figuur 17). Het grondgebied langs de Meirestraat van Chateau d'Herteghem lijkt ondertussen geperceleerd te zijn (Figuur 18).

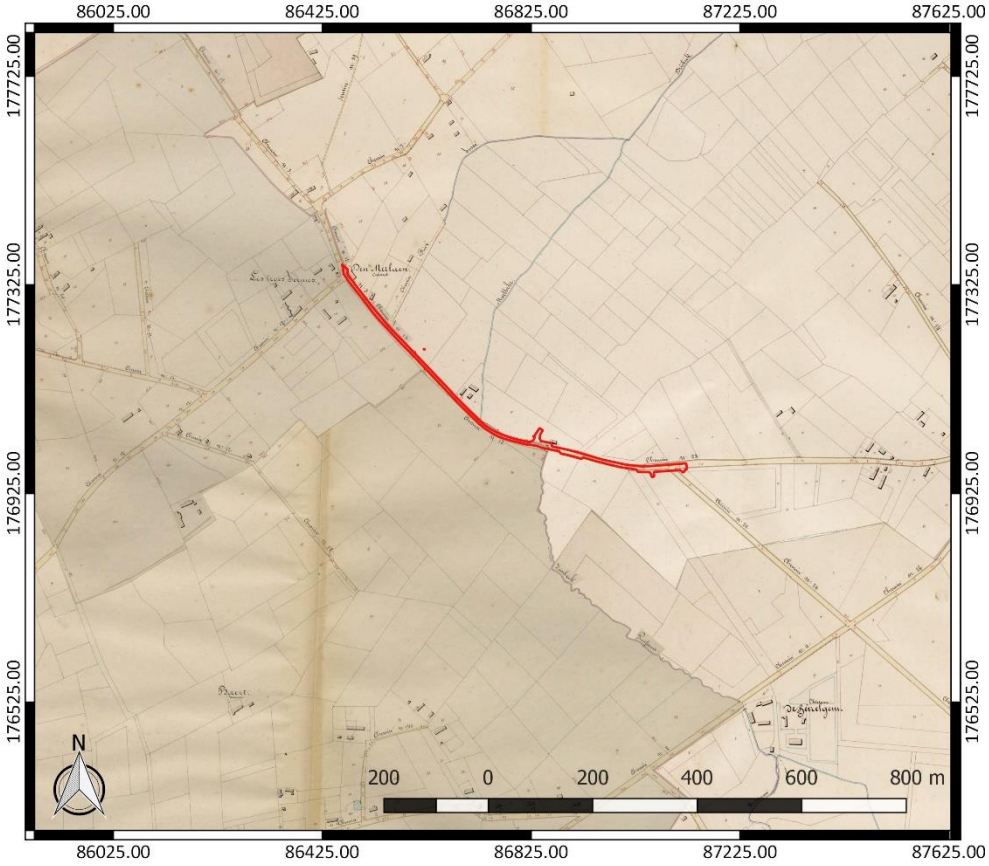

Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

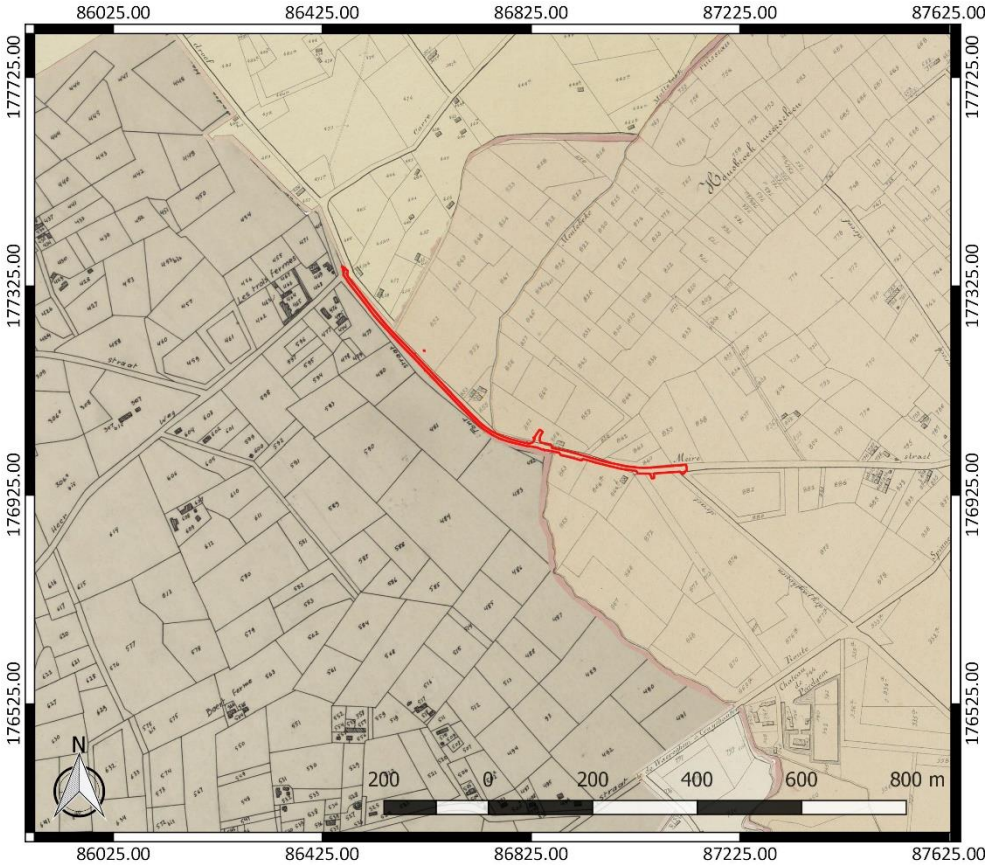

Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

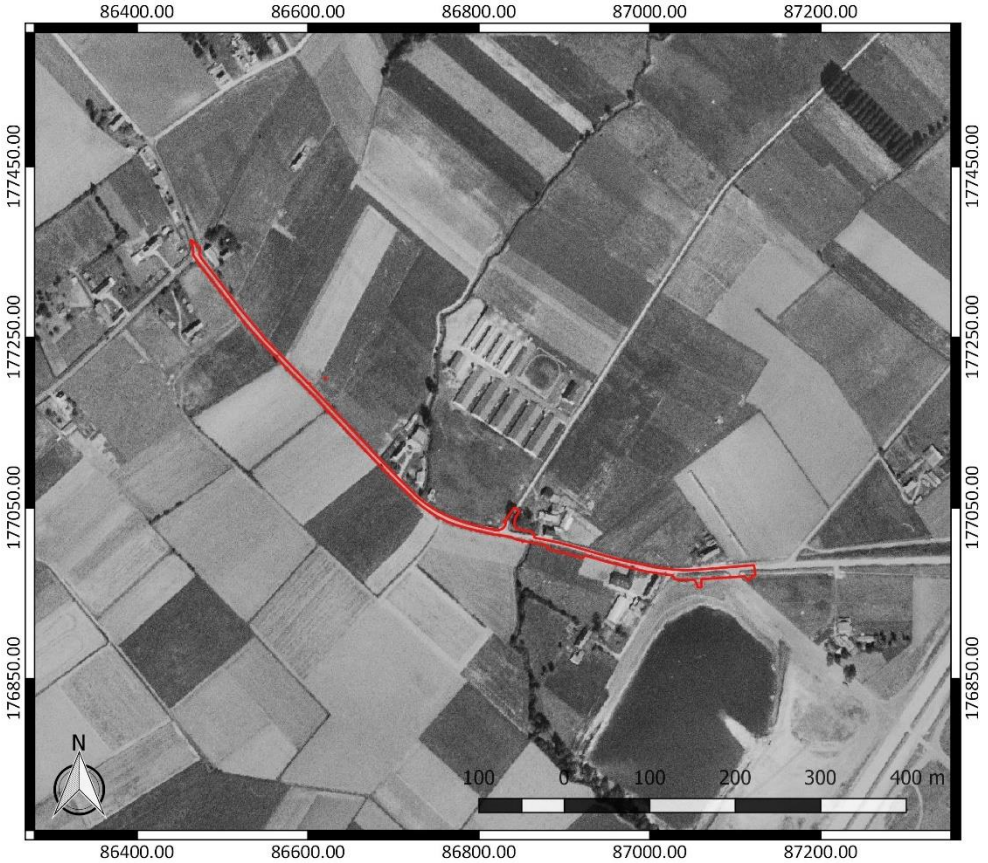

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

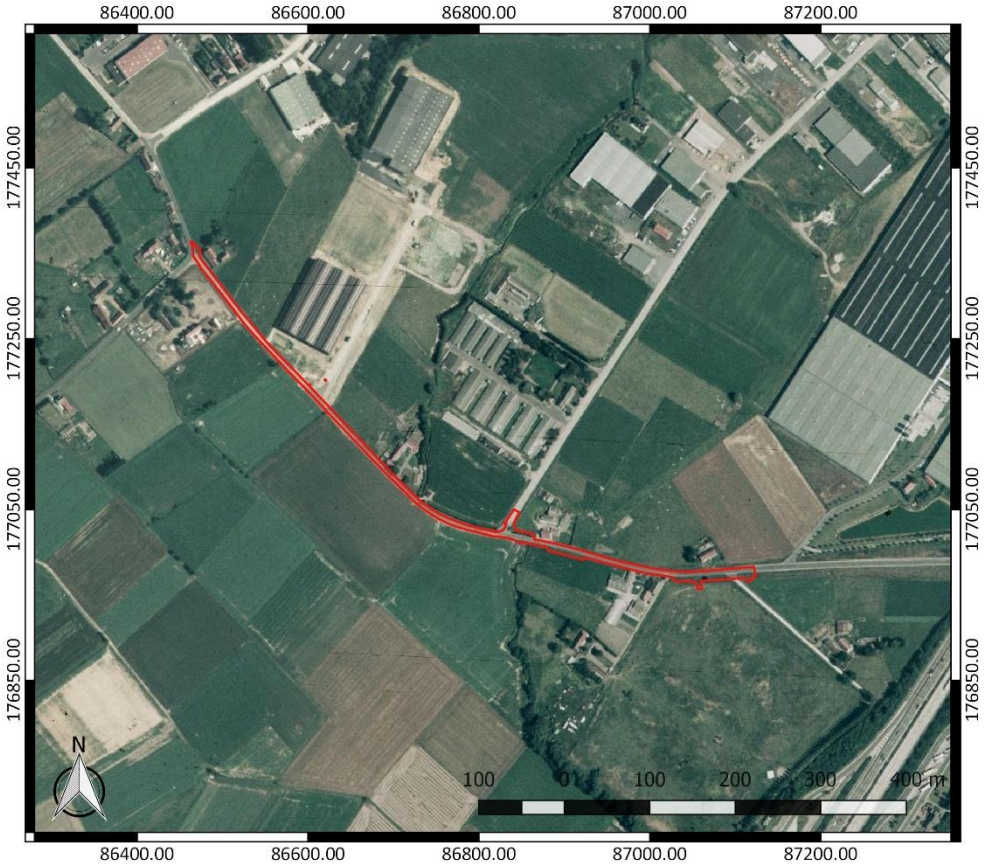

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 19) geeft voor het eerst een beeld van het onderzoeksgebied. Zo zijn de eerste sporen van het industriegebied te zien evenals de nabijgelegen E17. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) toont dat de bebouwing in de industriezone sterk is uitgebreid. Op een recente luchtfoto (Figuur 5) is te zien dat de bebouwing rondom de Meirestraat nog verder is toegenomen.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 21). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

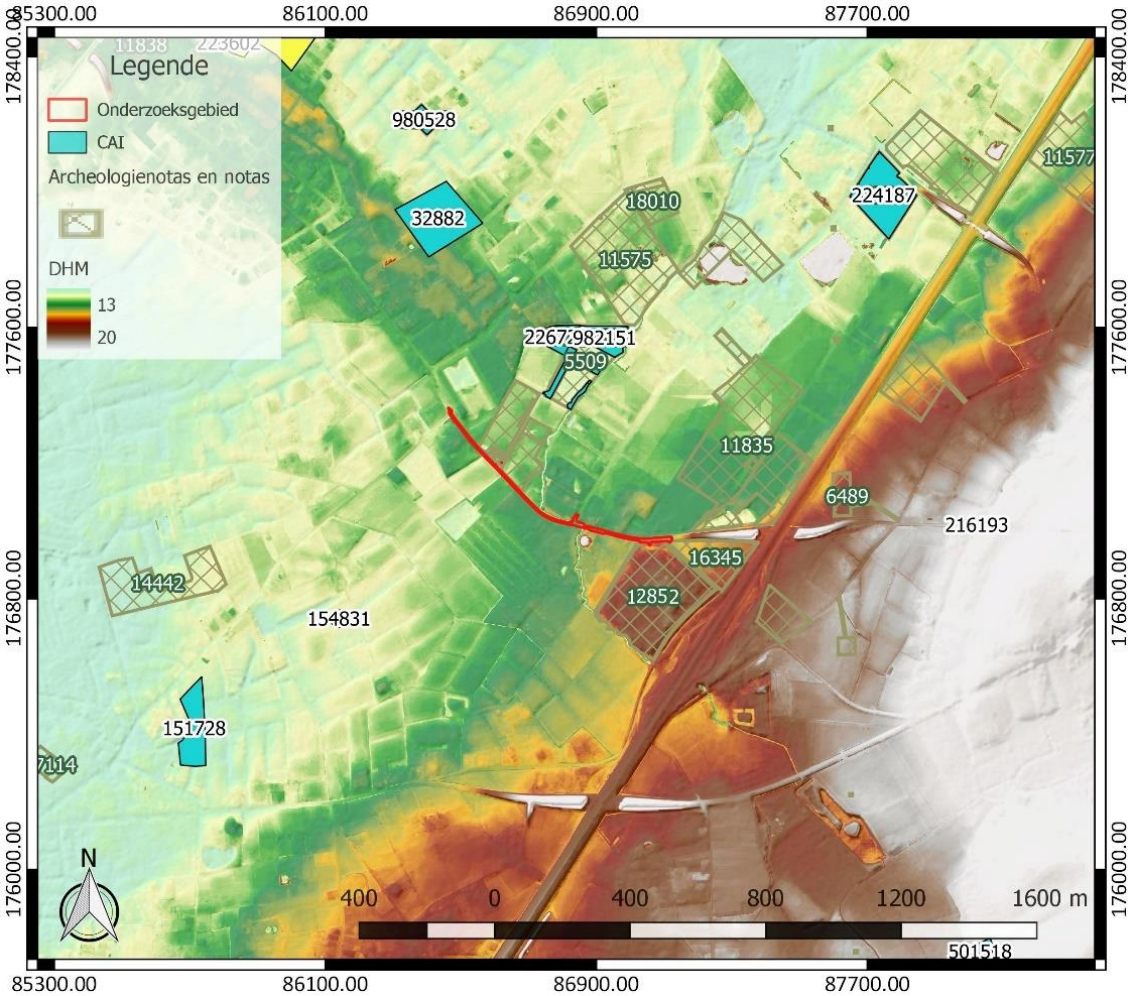

Figuur 21: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://geo.onroerenderfgoed.be/), weergegeven op het DHM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Voor de industriezone die rondom het onderzoeksgebied gesitueerd is, werden reeds verschillende archeologienota's geschreven. Van twee onderzoekszones werd het potentieel op archeologische sporen te laag ingeschat om verder onderzoek uit te voeren (CAI ID's 11835 en 6489).[11] Bij twee

[11] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/ CAI ID's 11835 en 6489 (Geraadpleegd op 04/05/2022)

andere onderzoekszones werd een uitgesteld vooronderzoek geadviseerd dat ten tijde van de opmaak van de archeologienota nog niet uitgevoerd is (CAI ID's 11577, 20588).[12]

Vijf zones in de industriezone werden wel reeds aan de hand van terreinonderzoek onderzocht. Net ten noorden van de Meirestraat werden tijdens een proefsleuvenonderzoek 35 antropogene sporen aangetroffen (CAI ID 982151). 25 greppelsegmenten worden aan de hand van de Poppkaart (1842-1879) gedateerd in de nieuwste tijd en worden geïnterpreteerd als afwateringsgreppels. De andere sporen, twee kuilen en acht paalkuilen, konden niet gedateerd worden door het ontbreken van vondstmateriaal. Er kon gesteld worden dat de aangetroffen sporen geen deel uitmaakten van een of meerdere structuren waardoor er niet gesproken kan worden van een bewoningssite. Ook een verkennend archeologisch booronderzoek vertoonde geen indicatoren voor een waardevolle archeologische vindplaats.[13] Net ten westen hiervan werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij enkele recente drainagegreppels en een perceelsgracht aan het licht kwamen (CAI ID 226729).[14]

Net ten zuiden van de Meirestraat, langs het uiterste oosten van het onderzoeksgebied werd ook reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI ID 982624). Ook hier werd een groot aantal greppels aangetroffen die in verband gebracht worden met bosbouw in de 18de en 19de eeuw. De greppels worden geïnterpreteerd als de restanten van een rabattensysteem en zijn in verband te brengen met het parkbos van het kasteel d'Herlegem dat ten zuiden gelegen was.[15]

Ter hoogte van de Karreweg in Zulte werd in het verleden ook al een onderzoek uitgevoerd door All-Archeo. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek werden 223 kuilen, 76 greppels en vijf ploegsporen aangetroffen. De kuilen waren het gevolg van de ontbossing van het terrein in het midden van de 19de eeuw. De greppels moeten gezien worden in functie van afwatering.[16] Langs de Stokstraat werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd dat enkele greppel- en grachtsegmenten aan het licht bracht (CAI ID's 6764 en 224187).[17]

Ten noordoosten van het onderzoeksgebied en buiten het industrieterrein zijn ook enkele archeologische waarden op te merken. Ter hoogte van de Oude Waalstraat werd in 1902 een neolithische nederzetting gevonden met pijlpunten, krabbers, afslagen in silex en enkele fragmenten vaatwerk zonder versiering (CAI ID 32882).[18]

Langs de Waalstraat werden een proefsleuvenonderzoek en metaaldetectie uitgevoerd (CAI ID 980528). Het proefsleuvenonderzoek leverde enkel een recente gracht op met bouwkeramiek en plastiek in. Metaaldetectie bracht een onbepaalde koperen munt aan het licht alsook een

[12] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/ CAI ID's 11577 en 20588 (Geraadpleegd op 04/05/2022)
[13]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Meirestraat
[online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982151 (Geraadpleegd op 04-05-2022)
[14]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Karreweg
[online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226729 (Geraadpleegd op 04-05-2022)
[15]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Meirestraat
[online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982624 (Geraadpleegd op 04-05-2022)
[16]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Karreweg
[online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983282 (Geraadpleegd op 04-05-2022); Gyesbreghs/Reyns 2021, 33-38
[17]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Stokstraat I [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/ CAI ID's 6764 en 224187 (Geraadpleegd op 04-05-2022)
[18]Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Oude Waalstraat I
[online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32882 (Geraadpleegd op 04-05-2022)

rozetknoopje uit de 16de-18de eeuw, een loden kogel uit de 19de eeuw, een kartetskogel en een drijfbandfragment uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog.[19]

Op de kruising tussen de Meirestraat en het Mollenstraatje ten oosten van het onderzoeksgebied werd een rekenpenning gevonden die aan de hand van gelijkaardige voorbeelden in de 14de eeuw geplaatst wordt (CAI ID 216193).[20] Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied, langs de Meesbeek en de Gentse Heerweg werd aan de hand van luchtfotografie een circulaire structuur herkend (CAI ID 154831).[21]

Tot slot werden er langs de Grasdreef, net buiten het centrum van Waregem sporen van menselijke graafactiviteiten aangetroffen (CAI ID 151728). Het gaat voornamelijk om grachten en greppels met slechts een viertal sporen die als paalsporen of kuilen geïnterpreteerd kunnen worden. Het aardewerk wijst op een datering in de laat- of post-middeleeuwse periode.[22]

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen op de grens van Zulte ten noordwesten, Kruishoutem ten oosten en Waregem ten zuidwesten en dient als verbindingsweg. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de noordwestelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug, in een licht heuvelachtig gebied. In de omgeving zijn verschillende waterlopen aanwezig. Archeologisch onderzoek in de nabije en ruimere omgeving toont aan dat resten van de steentijd, de late middeleeuwen en voornamelijk de nieuwste tijd kunnen voorkomen.

Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein van in de nieuwe tijd tot op heden in gebruik was als verbindingsweg tussen de drie dorpskernen. De percelen langs de Meirestraat kenden slechts beperkte bebouwing tot het midden van de 20ste eeuw en waren voornamelijk in gebruik als akkerland en bos onder invloed van het zuidoostelijk gelegen kasteel d'Herlegem. Op een luchtfoto van 1974 verschijnen de eerste sporen van de industriezone die zich geleidelijk aan rondom het onderzoeksgebied vormde.

---

[19] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zulte Waalstraat [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980528 (Geraadpleegd op 04-05-2022)

[20] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Meirestraat [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216193 (Geraadpleegd op 04-05-2022)

[21] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Eertbrugge circulaire structuur 449 [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154831 (Geraadpleegd op 04-05-2022)

[22] Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Grasdreef I [online] https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151728 (Geraadpleegd op 04-05-2022)

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de heraanleg van het wegtracé, het aanleggen van een fietssuggestiestrook en de aanleg van enkele langsgrachten. Het wegtracé zal een verstoring van circa 72 cm diepte met zich meebrengen. Gezien het nieuwe wegdek ter hoogte van het oude wegtracé gepland is, zal de bijkomende negatieve impact op de bodem slechts beperkt zijn. Ter hoogte van de langsgrachten zal een strook van 2,5 m aan het maaiveld verstoord worden met een 60 cm diepe gracht die onderaan circa 80 cm breed is. Hier zullen ook 2,5 m diepe palen geheid worden om de grachten te beschoeien. Dit doet besluiten dat de bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief slechts beperkt is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein op de noordwestelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug, in een licht heuvelachtig gebied. Gekende archeologische waarden uit de omgeving dateren voornamelijk uit de nieuwste tijd en zijn toe te schrijven aan bosbouw. Het overgrote deel van de werken zal echter plaatsvinden ter hoogte van de bestaande weg, wat slechts een beperkte bijkomende negatieve impact op het archeologisch bodemarchief betekent. Het is daarom kosten-baten niet zinvol om bijkomend archeologisch vooronderzoek uit te voeren in het kader van de geplande werken.

Langs de wegenis worden enkele langsgrachten aangelegd. De breedte van de verstoring het onderzoeksgebied bedraagt slechts circa 2,5 m. De beperkte ruimtelijke omvang van de geplande bodemingrepen beperkt sterk het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder vooronderzoek. We komen tot het besluit dat de bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het aanwezige bodemarchief erg beperkt is en dat de uitvoering van verder vooronderzoek slechts een beperkt potentieel op kennisvermeerdering inhoudt. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

3 Samenvatting

In het kader van de aanleg van een nieuw wegdek en enkele langsgrachten werd een evaluatie van het archeologisch potentieel van het terrein gemaakt. Dit werd afgezet tegenover de impact die de geplande werken op het bodemarchief zullen hebben. De archeologische verwachting voor relevante archeologische sporen blijkt eerder matig en ook de aanwezigheid van goed bewaarde steentijd artefactensites binnen de verstoringsdiepte van de geplande werken blijkt weinig waarschijnlijk. We komen tot het besluit dat de bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het aanwezige bodemarchief beperkt is en dat de uitvoering van verder vooronderzoek slechts een beperkt potentieel op kennisvermeerdering inhoudt. Daarom worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Gyesbreghs, D., N. Reyns, 2021: N*ota Zulte – Karreweg*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 1251).

Sys, C. 1973: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 84 Anzegem*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2022)
https://www.cartesius.be

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
https://dov.vlaanderen.be/

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
https://geo.onroerenderfgoed.be/

Geopunt Vlaanderen (2022)
https://www.geopunt.be/

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
https://www.onderzoeksbalans.be

5 Bijlagen
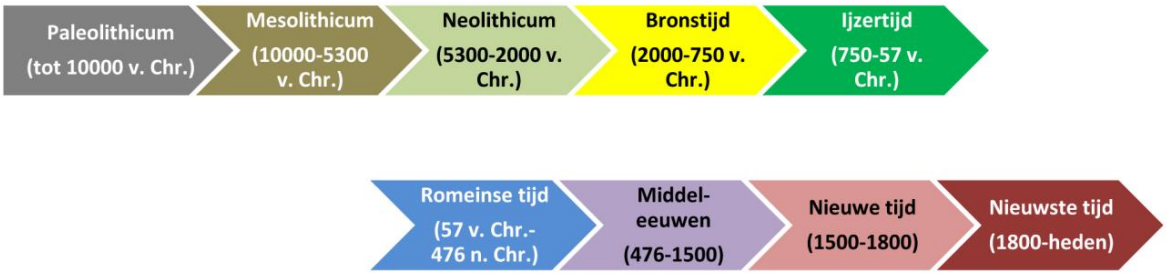
5.1 Archeologische periodes